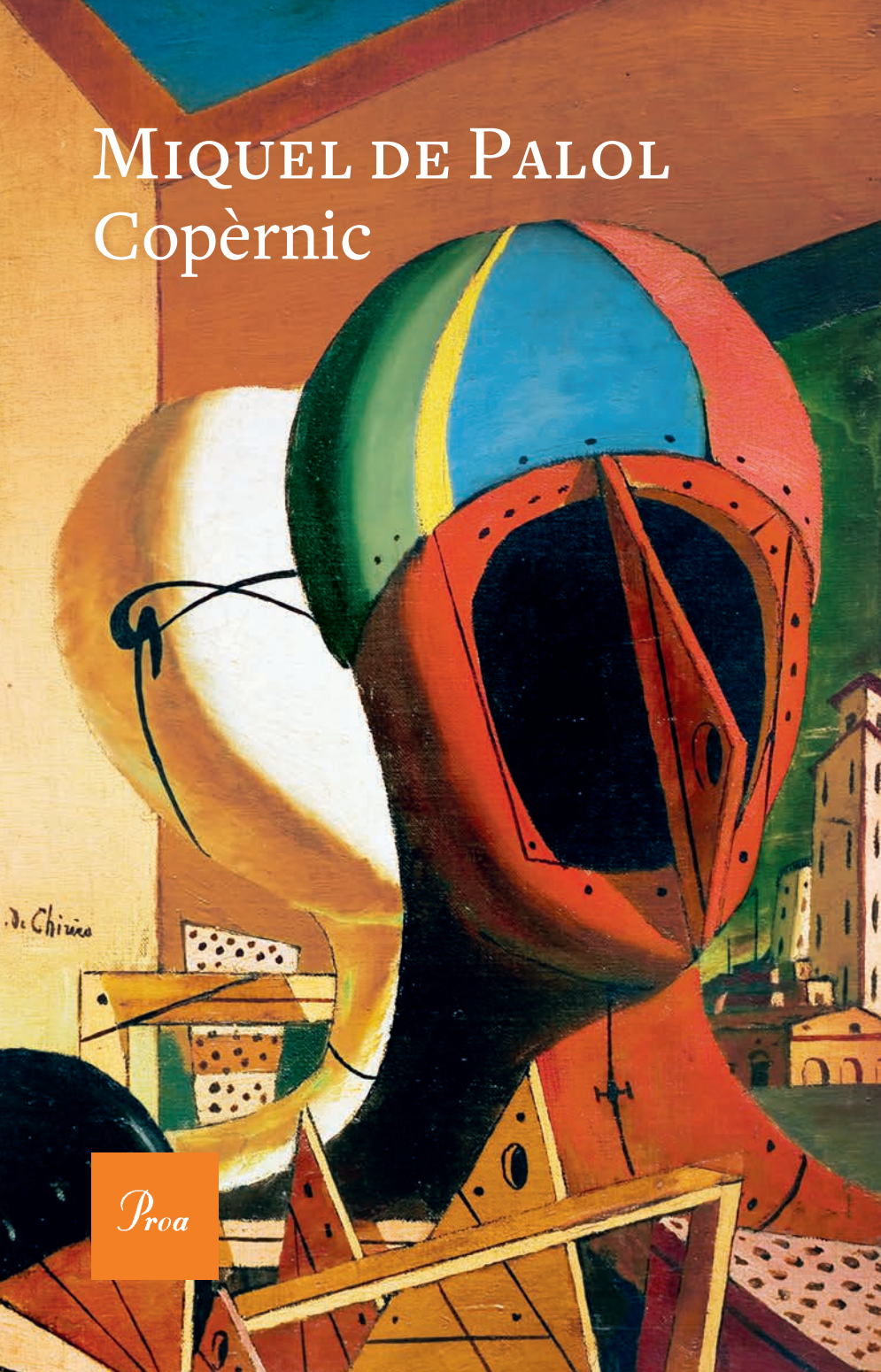

MIQUEL DE PALOL

Copèrnic

de Chirico

Proa

MIQUEL DE PALOL

COPÈRNIC

Seminovella

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: juny del 2021

© Miquel de Palol, 2021

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions, SLU, Proa
Diagonal , 662-664
08034 Barcelona
www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-885-9

DIPÒSIT LEGAL: B. 6.397-2021

Composició: Realització Planeta

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

I

Amb la Sílvia no ens hem entès.

He anat al súper a buscar menjar pel dinar de demà, i segons ella havíem quedat per dur l'Enric i la Clara al restaurant. El congelador és ple, i amb l'agenda a la vista, no tot el que he dut es guardarà en bones condicions a l'altra part de la nevera. He provat de dir-li que no en té ningú la culpa, i en qualsevol cas tampoc és tan important, però el domini del relat passa davant de qualsevol altra consideració. Què hi farem, complicar-se la vida és una categoria que no distingeix a tots els qui ho pretenen. Els nens seran fora tot el cap de setmana, i encara que es quedessin, mal que sigui per descongelar, ficar-se a la cuina no entra dins dels seus hàbits.

He arribat a casa el primer. Quina tranquil·litat! Quina pau! Però la Sílvia... ai. Em penso que se li accentua l'abisme entre l'exigència de compartir responsabilitats, de fer-me participar en tot, imaginant a cada pas que vull escaquejar-me, i la pulsíó de mantenir a ultrança la seva independència, d'aquesta cosa

de «no deixar de ser ella mateixa» en relació directa amb la meva presència, amb la meva existència mateixa. Quan en parlem, sempre acabo acusat de no haver entès no sé què, d'imaginar-me coses que no són, jo què sé, de voler fer passar la meva sense respectar-la. Em pregunto quina esquerda hi ha en la seva innegable intel·ligència que li impedeix d'adonar-se de la pròpia inestabilitat, si és deliberat confondre-la amb el dret a atendre les pulsions íntimes, siguin de l'ordre que siguin i afectin a qui afectin.

M'he dedicat a encabir el menjar entre la nevera i el congelador. El gerro amb els gladiols em vigila des del racó de la taula de la cuina. Més d'un cop he pensat si m'amenaça amb delatar-me, i procuro treure-m'ho del cap com si algú assistís als meus pensaments, com em prendria per boig, com si el maleït gerro tingués la funció admonitòria de la creu sobre el capçal dels llits matrimonials de fa un parell o tres generacions, i potser de no tantes. El frigorífic és el nou sagrari, i així successivament: no hi ha peça domèstica que no puguis fer correspondre amb una de la litúrgia, això és un sincretisme i no el cabàs de refinaments que no entén ningú. Optimitzar l'espai, un puzzle de volums geomètritzats amb un valor afegit: no posar res fora del lloc on la Sílvia ha decidit que ha d'anar, l'únic possible on a tot humà que no sigui un tarat se li pot acudir posar-ho. Ella m'ha arreplegat en ple trencaclosques, i com qui diu sense dir ni «hola» s'ha llançat a aquesta alegre activitat que en diu «endreçar».

—No els podem tornar a dur als Pescadors. A can Pineda també està bé, i també hi ha pàrquing. Tot i que després de la trencadissa de l'última vegada, no ho sé, potser hauríem d'estar un temps sense deixar-nos-hi veure.

—Anem on vulguis. A quina hora hem quedat?

Com es prega per una mica de tranquil·litat quan tothom ha oblidat què és pregar, de què serveix, qui ho atén? No se m'hi barreja cap nostàlgia de la infància, ni molt menys de mons d'enganys placentaris. La Sílvia em recrimina que no m'aturo en els detalls, que no estic pel que em diu, que no me'n recordo de res. S'enrabia quan no faig una cosa que, segons ella, m'ha dit mil cops que faci, i també s'enrabia quan li recordo que faci una cosa que jo vull que faci.

—Has tornat a deixar les sabates a fora.

—De debò? No sé com ha pogut passar.

Oblidar, deixar-se anar, transigir, cedir, rendir-se per flotar. En aquesta casa no hi ha temps ni per l'esnobisme. Per damunt de la misèria humana sura la contenció (en tots els sentits del mot) de tota la vida en una estona, en una idea, amb l'opció d'acabar-ho tot allà mateix, una possibilitat que no aprofitaré mai, i ella ho sap. L'efecte desapareix de seguida, en minuts o en hores, i es recupera en un altre sotrac un altre dia, sense residu d'altres vegades. Sempre queda la recança de l'irrecuperable, que allò que retrobes ha canviat sense cura de manera substancial, i la seguretat del contracte. Les inclinacions al suïcidi no es modulen

amb subtiletes sinó amb amenaces; no hi valen precedents, el terreny és inconegut i abrupte. Quan la voluntat supera l'abandonament a l'atzar, comença el perill de debò. El temps representat per un vell amb la dalla com a bàcul, i cara de molta mala llet.

He mirat la pila del correu. Al damunt, un sobre groguenc de l'hospital a nom meu i de la Sílvia. L'he obert, i és un dossier titulat «Avaluació psiquiàtrica del pacient Antoni Radiguet». Què és això, una broma? L'hi he demanat a ella. M'ha dit que ho guardava perquè no quedés per aquí entremig i acabés perdut o llençat per la dona de la neteja, i abans de poder-li demanar explicacions ja galopava sola en una altra direcció.

—No et descuidis de mirar preus dels respatllers, que els vells ja no tiren més. Fa un mes que t'ho dic. També hauré d'acabar fent-ho jo?

Se m'ha assegut a la falda per compensar el seguit d'andanades, i he aprofitat per burxar-la amb un aire distret.

—Ho faré, no pateixis.

—Sempre diu el mateix, i encabat...

—Que sííí...

M'aparta els cabells de sota l'orella, una mica més enrere, em tiba la pell, m'estiragonya la camisa.

—Què t'ha sortit, aquí?

Fa temps m'agradava que es preocupés per mi, i ara m'engavanya. O no em fa res, i faig veure que m'engavanya, que no necessito atencions? Esquivar la

felicitat si t'assalta quan no l'esperes és un tret de noblesa.

—No ho sé, fa un parell de dies que em pica. Què hi tinc?

—Sembla un granet. Però no m'agrada la pinta. Et fa mal?

Hem entrat en una disquisició circular sobre la necessitat de petar-lo, si anava a favor o en contra d'una infecció, si ja està infectat o va camí d'estar-ne. M'he negat a anar al CAP, i encara més a fer-m'ho mirar pel metge d'urgències. Per força més que això no ens hem mogut ni hem empenyat ningú.

S'ha aixecat i ha obert la nevera.

—No hi havia tomates del Raf?

—S'ha acabat la temporada. M'ha dit que aquestes també són molt bones.

—Curiós, ara que no s'acaba la temporada de res. Cireres i maduixes tot l'any.

Procuo no remenar-me gaire el granet. Em fa una picor que quan em grato no em passa, i m'acaba fent mal. Sort que queda just per sobre el coll de la camisa.

—La fruita fresca i amb gust de fruita aquí és una batalla perduda. La màfia del transport ha d'optimitzar guanys, la cullen verda, la passen per la cambra i quan ens arriba no val res. Com que aquí som idiotes i la continuem comprant... Si en vols de la bona te n'has d'anar a Alemanya. Allà trobaràs la nostra fruita collida a temps i gustosa com la d'abans.

—Ja has fet el discurs?

M'acullo al cansament. Potser més sovint del compte penso en tot allò que no he gosat fer, em deixo intimidar i manyegar per l'enveja procurada pels adulteris dels amics, secrets per descomptat, o així ho donem tots per fet, sense ni plantejar-nos la possibilitat que les esposes estiguin fent el mateix pel seu cantó; per mi un recer que em proporciona una barreja d'inferioritat i tranquil·litat, mal ser conscient que el fet que jo no ho estigui fent no exclou que la Sílvia sí. La por: el pitjor de l'adulteri no és l'aparell policíac i torturador que et caurà a sobre, els retrets, les setmanes de verí constant, haver de sentir que la teva amant és una porca, ordinària, estúpida, cel·lulítica, mal vestida, analfabeta meuca, en fi, que el que més dol és l'imperdonable acte de mal gust que has tingut la insensatesa i la desconsideració de cometre essent l'espòs de la dona més atractiva i extraordinària del món, i que et converteix en un cuc execrable, sinó el fonament de la inestabilitat, o sigui l'adulteri compensador, venjatiu, per l'altra part. Em debato també si rere aquests obscurs pensaments hi ha la constatació de la bondat dels meus actes, o el desig reprimit de portar-me malament jo també, una possibilitat vorejada més d'un cop, però mai executada. El dilema és potser massa fàcil, i caldria explorar amb una mica de finor què hi ha al final dels camins d'una cosa o altra. Que no em calgui fer-ho vol dir que, amb més o menys incerteses profundes, no tinc cap intenció de canviar el meu paradigma moral.

Els dinars amb l'Enric i la Clara m'alliberen de qualsevol servitud de mantenir la flama de la reunió. Per sort som en una cultura (per dir-ne d'alguna manera) en què tothom parla alhora i no cal ni fer veure que escoltes. La conversa com a ens pren sovint forma de formatge —la que tots es pensen que és la del gruyère—, perquè de cop a algú se li encén la pantalla del mòbil i ho abandona tot per teclejar qui sap què, amb un mig somriure pertanyent a un altre lloc i l'estupidesa mal acabada de trasplantar, tant hi fa si es tracta de res important o d'una collonada. A l'Anglaterra victoriana (i a la de Bloomsbury) els haurien fotut al carrer a cops d'escombra (ho haurien ordenat als lacais, sense despenjar-se ningú), però aquí cada vegada és pitjor, i encara depèn davant de qui ho diguis et prenen per un inadaptat, per un antic, per un pobre desproveït de les gràcies del progrés i la modernor.

Al final hem anat a un reservat de l'Eixample que, sense deixar de queixar-se, la Sílvia s'ha ocupat de buscar i trucar-hi. No m'he hagut de preocupar ni pel nom, i això ha estat motiu per un nou retret. Cada dia em fan menys efecte. Així es consoliden els matrimonis. Quan ja no veus la necessitat de barallar-te.

Ja durant l'aperitiu, esperant el primer plat, la Clara ha passat per sobre de tothom. És com un indicador meteorològic com parla del seu exmarit. D'aquí a aquí, i sempre que ell no sigui davant, és una de les persones més nobles, honestes, intel·ligents i genero-

ses no tan sols que ha conegut sinó que pot conèixer qualsevol humà, i d'aquí a aquí és un xitxarel·lo irresponsable, borratxo, putero i mentider (tampoc és al davant quan la Clara n'esbomba l'altre extrem). Suposo que és el que té haver de compartir la casa del Montseny quan cap dels dos té prou diners per comprar la part de l'altre, tot i que no ho reconeixen, i quan algú li diu per què no se la venen i es reparteixen els diners, ella no té vergonya de sostenir que no és el moment, que no s'han posat d'acord en no sé què, que això els facilita els caps de setmana els canvis dels nens (que ja deuen ser majors d'edat), i qui sap quantes ineluctables bogeries més. La Clara menysprea intentar veure's amb els ulls dels altres, o s'agrada des de qualsevol perspectiva, o ho sembla, i aquí supera fins i tot la Sílvia. Es podria dir que per osmosi dèrmica (per no dir venèria) al llarg de la relació amb el seu exmarit ha copsat la ciència psicoanalítica. En ple entusiasme argumentatiu, ha dit:

—Com es menja menysprear-te i alhora provar de seduir-te?

El seu home li ha respost amb una asèpsia absoluta.

—No és el costum adquirit?

Detesto profundament la mandra intel·lectual dels qui no saben fer altra cosa que anar als extrems, dels visceralment contraris a la ponderació i el matís; les coses són una meravella o una merda; quan es parla d'algú, o és un geni (o un sant), o un imbècil.

—Què et passa, fas mala cara.

L'art de contrapuntar la impertinència amb l'ostra amb ponzu i cítrics, o amb gingebre i ous de salmó, no m'ha semblat prou interessant per entretenir-m'hi. La fase maníaca és tant símptoma de patologia com la depressiva, però curiosament no sol disparar alertes.

—Jo també t'estimo.

Amb la seva proverbial eficàcia, la Sílvia se n'ha fet càrrec de seguida.

—Fa dies que li dic que es prengui les vitamines, o que el metge li recepti un reconstituent. D'ençà del refredat no ha aixecat cap.

He provat de matar-ho amb el tòpic més dolent possible.

—Gràcies per fer-me quedar bé, estimada.

La Clara ha deixat els coberts, s'ha posat a jugar amb el peu de la copa i se m'ha quedat mirant amb una concentració dissimulada. Expressament mal dissimulada perquè me n'adonés com a mínim jo, i perquè no els altres no vull saber en quina mesura ho volia. La Sílvia fa temps que ha tancat el cercle dels sentiments envers la Clara: gelosia—refús—competició—menyspreu—falsa conxorxa per obtenir informació—prepotència—indiferència disfressada d'amistat col·leguística; el llarg camí cap a l'oasi de tolerar-se sense matar-se, un cicle on segurament també queden retratats els impulsos de les dues cap a mi. Me'n queda la desagradable sensació que si ara entressin en conflicte passaria com al judici de Salomó, però jo en sor-

tiria esbudellat. Costa d'imaginar qui guanyaria en la competició d'encendre focs sense pensar si després haurà de fer de bombera, i per descomptat radicalment indisposada a fer-ho. I espero no haver mai d'aclarir-ho.

—M'agrada aquest mocador. On l'has comprat?

—Eh que és bonic? És de rebaixes.

—Per tu està bé. Per mi, potser els colors massa llampants.

—Sí, t'hauries de posar més maquillatge.

La responsabilitat és un joc que es juga en camp contrari. Sort que a mi ja no m'afecta. Triomfar situant-se per sota és la jugada de poker que permet fer imaginar als altres que no mostres quant per sobre hi estàs. No he copsat si estava obligat a agradar-me la idea que la Clara i jo pensàvem el mateix, la relació idealitzada dels temps d'estudiants (dins d'uns límits), tot i que ella diu que va ser molt al final de la carrera, i com la va liquidar, argumentant de forma (també) volgudament difícil de creure que jo li feia por, que soc massa per ella (ara deu ser al revés, amb els anys ha posat, força bé, cal reconèixer-ho, alguns quilos i foscor viril a tot el cos tret dels cabells, que s'ha enros-sit, com totes en aquesta edat, per amagar els blancs), que per una experiència (ara en diríem aventura) havia estat bé, però li calia un home més tranquil i fiable, amb una certa garantia de ser un espòs equilibrat —de-
via voler dir «fidel» però no va gosar tant— i un bon pare pels fills.

Tot plegat un insult afalagador, sobretot si el mascle modèlic havia de ser l'Enric, un sobrat fatxenda encantat d'haver-se conegut, posseïdor i tenaç practicant d'un somriure ofensiu, freqüentador de tots el gimnasos i pubs, i de cap llibreria ni biblioteca, capaç de dur fotos de les amants al senyal corresponent del telèfon al mòbil, cosa que al marge de les consideracions estètiques (per no pensar en les ètiques, ultratjadors per tots) que mereixin a cadascú, objectivament indica una temeritat estratègica pròpia d'un adolescent llampat, perquè, a més, de més d'una en duu la foto despullada (que quan considera que n'hi ha ocasió no deixa de mostrar amb orgull de caçador de feres perilloses), i no precisament amb estil i posat artístics, una xacra dels temps actuals: com que no s'ha de dur a revelar, tothom ho retrata tot. Si no pateix perquè la Clara l'hi arreplegui deu ser perquè sap que ella no hi té interès, i això també se sol saber què vol dir.

M'he quedat pres en el gest de la Sílvia quan es tomba a mirar l'Enric, al seu costat, i és com el de la Clara quan em mira a mi, però jo aquest no l'aprecio. Per adreçar-se al mascle, les dones giren el cap tirant-lo enrere, i mostren el coll als del davant; els homes, en canvi, el tiren endavant, i presenten el crani. Se'n pot concloure que els uns presenten la raó i les altres la rendició? En la pràctica sembla més aviat el contrari. M'he guardat bé prou de treure a la conversa la qüestió. Què serien aquests sopars sense les coses que no es diuen? En són l'essència, la raó de ser, com-

bustible pel ressentiment futur. Allò que s'hi diu és irrelevant però tant hi fa, perquè tret per interpretar silencis, un cop més som uns mal educats. Com sempre, no escolta ningú.